

ВИБІР ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ТА ПРОФЕСІЇ

ЦАРЕНКО НАТАЛІЯ, ПСИХОЛОГ-ПРАКТИК,

М. ЧЕРНІВЦІ, 2024

Вибір життєвого шляху та професії - процес відповідальний, тому що нікому не хочеться помилятися і втратити кілька років. Однак юнаки та дівчата погано уявляють, якими критеріями керуватися і як це робити правильно.

- Причини, за якими ми віддаємо перевагу тій чи іншій професії, не завжди свідомі:
- - це подобалося з дитячих років;
- - цим же займалися батьки;
- - за компанію з друзями;
- - у цей вуз легше всього вступити;
- - так вийшло - було все одно.

Існують і інші варіанти, але всі ці пояснення дають відповідь лише на запитання "як ви потрапили в професію", а не "як ви вибрали саме те, що вибрали". Адже фразу: "Мені подобалося це з дитинства" або "Так вийшло" можуть сказати і доктор, і математик, і біолог, і продавець А ось чому вподобали саме ЦЕ, і чому пішли саме ТУДИ? Спробуємо задуматися над складними механізмами вибору людьми своєї «справи життя».

СУТТЄВА ПОТРЕБА

- Однією з причин вибору професії може стати незадоволена з дитячих років суттєва потреба. Така потреба стає головною мотивацією, яка веде людину по життю, і наполегливо прагне реалізації, втілення в реальність. Так, незадоволена потреба в увазі часто приводить на сцену - або в клас в ролі вчителя; потреба в тому, щоб наїстися досита, приводить до кулінарної школи багатьох вихованців дитячих будинків, а потреба в безпеці та упорядкованості життя приводить дітей з неблагополучних сімей до парадоксального з точки зору оточуючих вибору роботи в правоохоронних органах.

СУБЛІМАЦІЯ

- Наступна причина - це сублімація, переведення енергії в соціально прийнятні сфери. Наприклад, такі професії, як хірург, шахтар, мисливець, рибак, боксер – це вдала сублімація агресії (а ось кілер - невдала!)
- У жінок є додатковий варіант сублімації за принципом: «не можу бути красунею - буду розумницею». Звідси випливає міф про те, що всі красуні нездібні - і це саме міф, адже насправді механізм абсолютно інший: це не красуні - дурненькі, а просто НЕкрасуні, звичайні дівчата мають більше причин і більше (часом) бажання розвивати свій інтелект, щоб компенсувати проблему популярності.

ФІКСАЦІЯ НА ТРАВМУЮЧИХ ОБСТАВИНАХ

- Третя причина - фіксація на певних травмуючих обставинах. Так, нерідко стають лікарями ті люди, життя яким (або їх рідним і близьким) в свій час врятували в клініці; буває і навпаки, - проте, за тим же принципом фіксації: рятувальниками чи докторами стають ті, батьки або друзі яких свого часу загинули, і допомогти їм було нікому

СЦЕНАРНІ ПРОГРАМИ

- Ще один варіант - це слідування сценарним програмам, закладеним в нас сім'єю або суспільством в цілому. Така програма приймається приблизно в 50% випадків - тобто десь половина людства при виборі життєвого шляху керується не трьома вищевказаними причинами, а принципами сценаріїв, - тому зупинимося на них детальніше.
-
- Найбільш загальні сценарні програми - *гендерні*. Відомо, що існують традиційні "жіночі" професії (вихователька в дитячому саду, вчитель молодших класів, молодший медперсонал в лікувальній установі), - і традиційно "чоловічі" (пілот-випробувач, мореплавець, боксер); проте є і ті, де «склад акторів змішаний».
-
- Решта сценаріїв закладаються переважно не суспільством, а в сім'ї. Це своєрідні "життєві плани", які прививаються дитині у віці 5-6 років.

Отже, які ж це *сімейні сценарії* кар'єри?

- Перший сценарій традиційно змушує прямо копіювати *батьківський варіант кар'єри*: в народі це називається "піти по стопам".
- Другий варіант - залежність від того, коли дитина в сім'ї з'явилася. *Перша дитина* традиційно успішно реалізує батьківський сценарій. Друга, особливо та, що народилася через 5-6 років після першої - як правило, порушує цей сценарій, ідучи шляхом протилежним, або намагаючись знайти власний. Якими шляхами підуть інші діти - прогнозувати куди складніше, оскільки до сценаріїв батьків часто додаються і сценарії братів та сестер.
- Третя версія сценарію залежить від *статі дитини*. Виховання дівчинки ведеться звичайно за сценарієм мами, хлопчика ж, особливо після 5-6 років - за сценарієм тата.
- Четвертий варіант – *втілення не здійснених свого часу батьківських надій*. Так, доньку віддає в балет або гімнастику мама, яка в минулому сама займалася цим серйозно, але за якихось причин, кинула цю важливу для неї справу. Або ж у певний виш з усіх сил тягне сина тата, якому у свій час не вдалося здійснити цю свою мрію (і забуває при цьому, що його син може мати мрії зовсім інші) ...
- П'ятий сценарій - навпаки, спрямований на *приховану, негласну заборону на перевищення батьківських кар'єрних досягнень*. З малих років дитині прямо або натяками вселяють думку, якою великою людиною є його батько (дід, дядько, бабуся тощо) - з підтекстом: «Куди тобі до нього!» Під впливом цього сценарію дитина або стає хронічним «невдахою», або йде в абсолютно незвичну для сім'ї сферу діяльності - щоб реалізувати себе там, де «великі» предки не встигли застити йому дорогу.
- Наступний сценарний тип - *виховання вундеркінда*. Батьки всі свої сили і потенціал кидають на «розвиток» дитини в одному певному або ж відразу у всіх можливих напрямках. Іноді, якщо у дитини були відповідні природні задатки, у батьків «виходить» - і вундеркінд, дійсно, деякий час існує як явище (проте, як правило, його «кар'єра» в якості унікала закінчується років до 16-17). Якщо ж задатків не було - дитину щиро шкода, це - прямий шлях в невроз.
- І останній варіант намагається *обмежити в можливостях і правах дівчаток*: у рамках цього сценарію їм нав'язується думка про те, що досягнення жінкою великих кар'єрних висот прирівнюється до втрати ними жіночності. Тобто у дівчат в свідомості формується альтернатива: або ти успішна, освічена і ділова, або ти – «справжня жінка». Багато хто, нажаль,

АНТИСЦЕНАРІЙ

- Існують ще й *антисценарії* - більш-менш (частіше - менше) вдалі спроби вийти з-під впливу нав'язаних стереотипів і піти не просто іншим шляхом, але в кардинально іншому напрямку (не завжди погоджуючи свій дух протиріччя з реальними можливостями і схильностями).
- Незважаючи на те, що наслідувати сценаріям легше, ніж пробивати шлях самостійно, завдання дорослої людини - все ж навчитися жити автономно від сценарію і «вибиратися своїм шляхом». Деяким це вдається, але більшість йдуть второваною доріжкою або ж переривають нав'язані ззовні програми тільки під впливом форс-мажорних обставин.
- Якщо ж не «ламати стереотипи» і слідувати програмі неухильно, то слід врахувати, що, звичайно, сценарій може ідеально вписатися в особистісні особливості людини - проте може і не вписатися (що відбувається набагато частіше), і все життя вона буде не на своєму місці робити не свою справу.
- Саме тому потрібно ретельно аналізувати і не боятися розібратися в собі: чим же насправді викликаний саме такий мій вибір, чи дійсно це «моє» і чи правда, що, займаючись втіленням саме цього життєвого плану, я зможу максимально реалізувати себе як особистість. Бажаю всім у цьому успіхів – зараз ми саме цим і будемо займатися!

Як знайти покликання?

Кожен із нас має улюблену справу. Хтось любить грати на барабанах, хтось — роздивлятися нічне небо. Хтось обожнює кіно, а хтось — баскетбол. Для деякого улюблена справа стає основною на все життя, і про таку людину кажуть, що вона знайшла своє покликання.

Що означає «знайти покликання»?

Покликання — це справа, в якій ти реалізуєш себе, свої інтереси й таланти. Покликання наповнює життя сенсом.

Зрозуміти, в чому полягає твоє покликання, — це:

Виконувати улюблену справу й насолоджуватися цим.

Бути в гармонії із собою і світом навколо.

Не сумніватися в собі й у сенсі свого життя.

А я маю покликання?

Покликання має кожна людина, та мало хто вже з дитинства розуміє, в чому воно полягає. Покликання треба шукати; цей пошук може бути простим, а може тривати роки.

Покликання не обов'язково полягає в чомусь одному. Ти можеш відкрити для себе різні сфери. Наприклад, хтось поєднує написання книжок із публічними виступами чи викладацькою роботою. Успішний програміст водночас може бути тренером дитячої футбольної команди, а лікар — улюбленим

ШВИДКИЙ ТЕСТ

Як зрозуміти, що ти знайшов своє покликання

Відзнач, якщо згоден:

- твоя справа дає тобі радість і задоволення, ти не помічаєш, як спливає час;
- твій інтерес не згасає ні впродовж тривалого часу;
- тобі це добре вдається;
- ти не полишаєш своєї справи, коли стикаєшся з труднощами;
- ти постійно прагнеш ліпших результатів і щоразу підвищуєш планку;
- твої друзі і близькі згадують твою справу, коли розмовляють про тебе;
- ти маєш одну думку;
- ти б хотів це робити впродовж усього життя.

Сильки загальом? Що більше ти маєш балів, то вища ймовірність, що ти на правильному шляху до покликання.

Вправи, які допоможуть знайти покликання

Десять улюблених справ
Що з них може стати покликанням? Спробуй перевірити ці ідеї за допомогою тесту ліворуч.

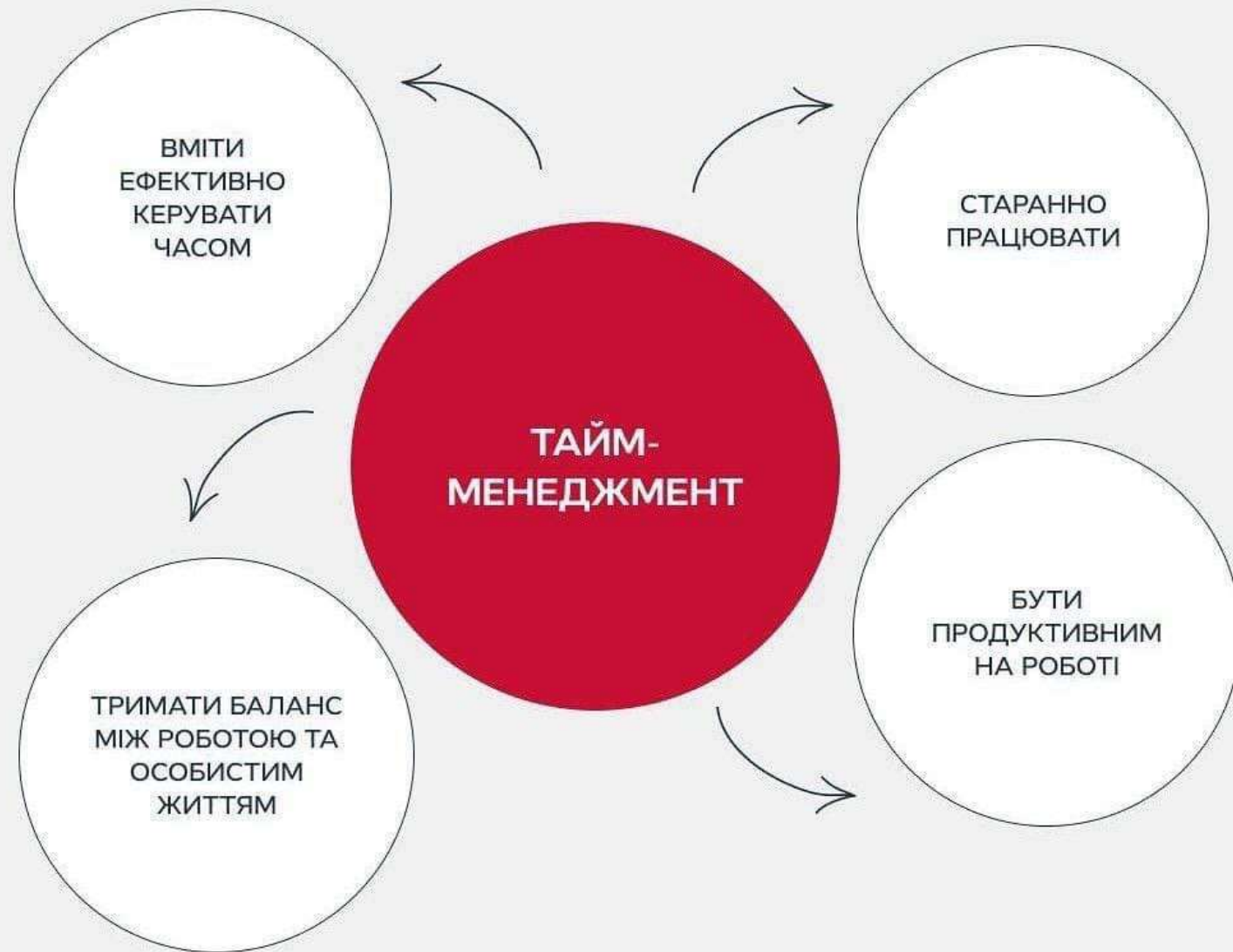
Сторонній погляд
Попроси друга чи батьків розповісти про твої здібності й залиши все, що вони скажуть.

Ідеальний день
Опиши свій ідеальний день. Який він? Що ти робиш?

ДЕСЯТЬ НАЙБІЛЬШ ПОТРІБНИХ НАВИЧОК НА НАСТУПНІ ДЕСЯТЬ РОКІВ

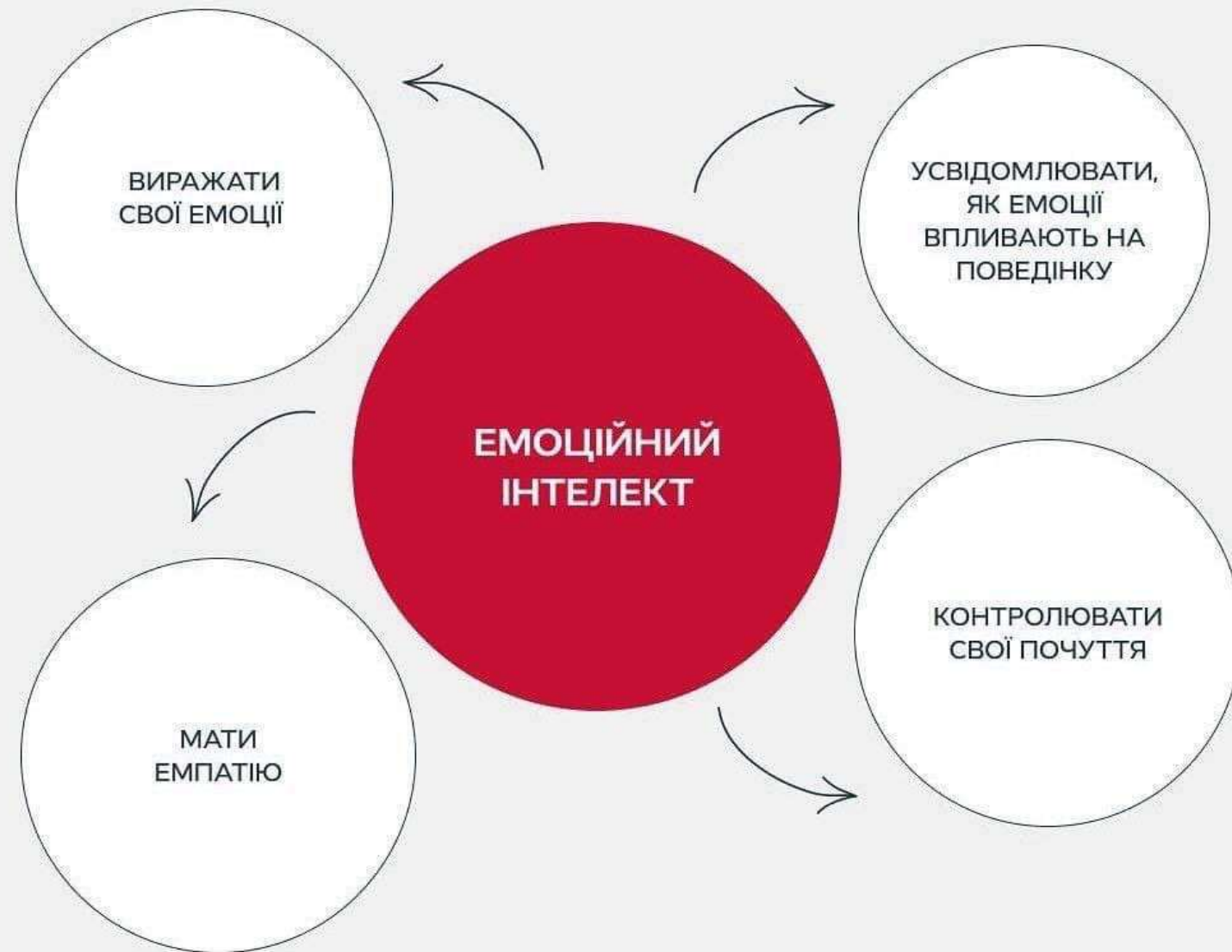
ДЕСЯТЬ НАЙБІЛЬШ ПОТРІБНИХ НАВИЧОК НА НАСТУПНІ ДЕСЯТЬ РОКІВ

ДЕСЯТЬ НАЙБІЛЬШ ПОТРІБНИХ НАВИЧОК НА НАСТУПНІ ДЕСЯТЬ РОКІВ

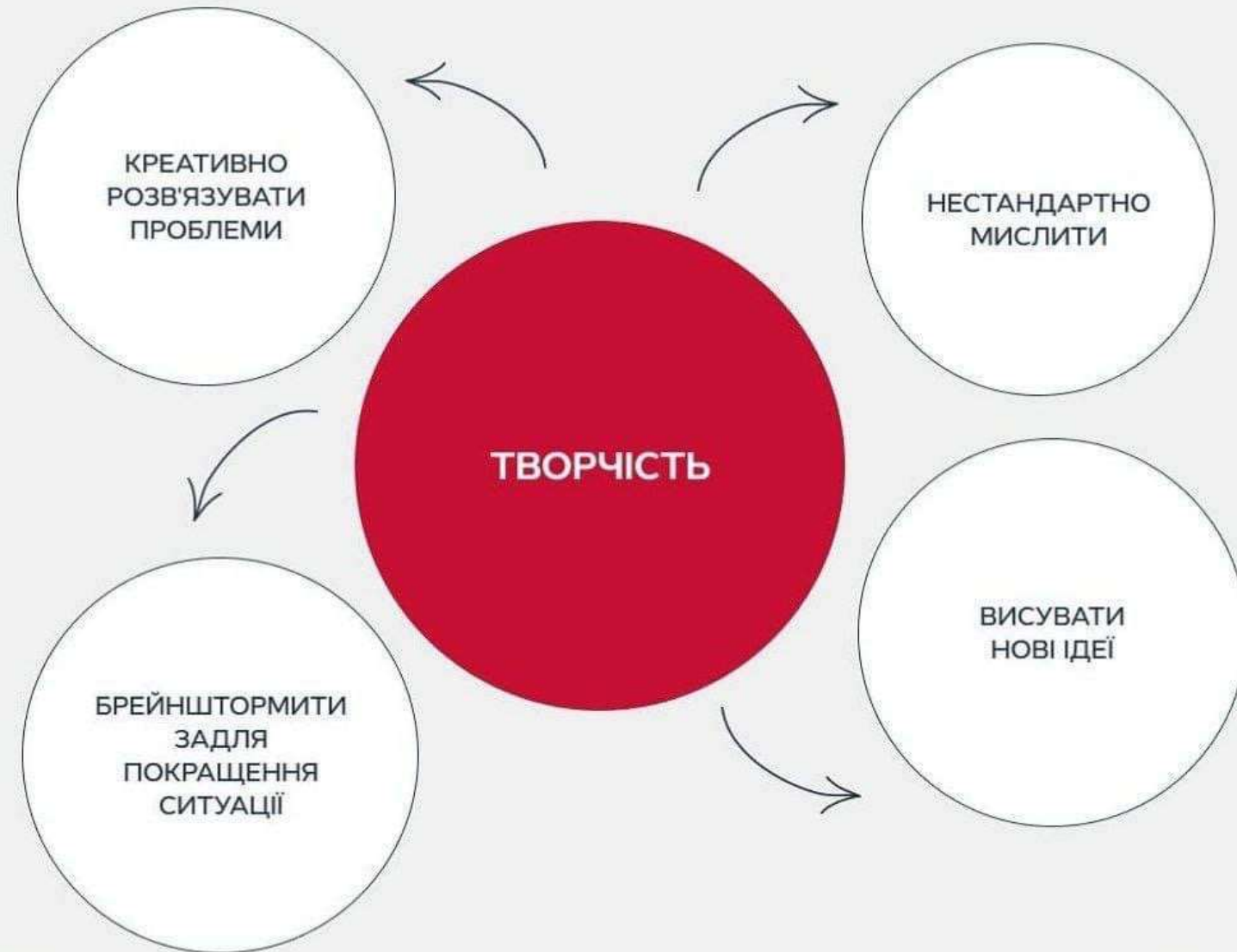
ДЕСЯТЬ НАЙБІЛЬШ ПОТРІБНИХ НАВИЧОК НА НАСТУПНІ ДЕСЯТЬ РОКІВ

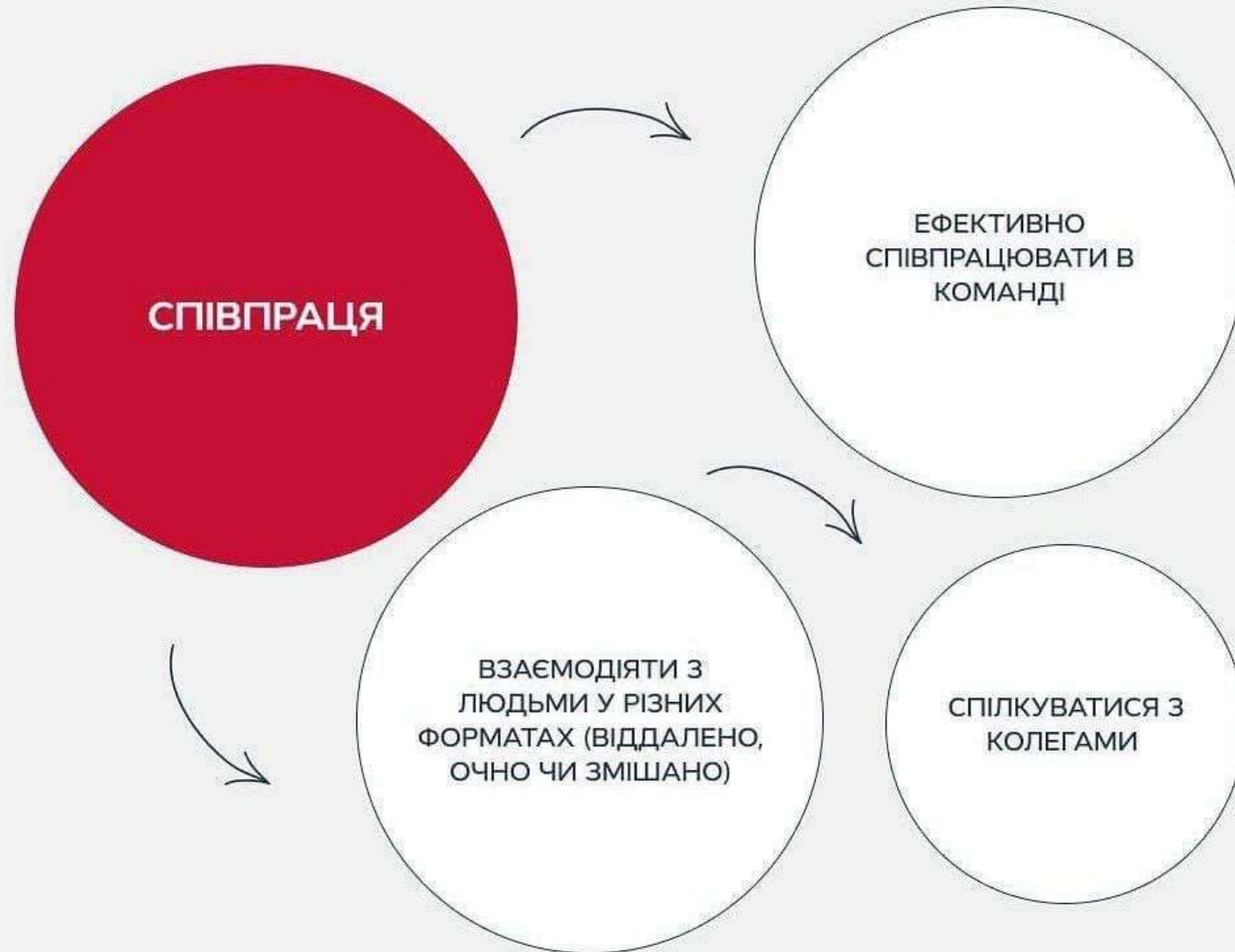
ДЕСЯТЬ НАЙБІЛЬШ ПОТРІБНИХ НАВИЧОК НА НАСТУПНІ ДЕСЯТЬ РОКІВ

ДЕСЯТЬ НАЙБІЛЬШ ПОТРІБНИХ НАВИЧОК НА НАСТУПНІ ДЕСЯТЬ РОКІВ

ДЕСЯТЬ НАЙБІЛЬШ ПОТРІБНИХ НАВИЧОК НА НАСТУПНІ ДЕСЯТЬ РОКІВ

Моя особиста професійна перспектива

ІМ'Я, ПРІЗВИЩЕ _____ ДАТА: _____

Познач ступінь сформованості своїх професійних планів:

- вже визначив/ла своє майбутнє покликання;
- не маю конкретних життєвих професійних планів;
- обрав/ла свою майбутню професію, але з певних причин опанування професії або істотно обмежене для мене, або зовсім протипоказане;
- обрав/ла одразу кілька професій, часто протилежного характеру;
- свій варіант _____

Яка галузь діяльності або знань найбільше цікавить:

- природничо-наукова (хімія, біологія, медицина, геологія, с/г);
- точні науки (математика, фізика);
- суспільно-наукова (історія, політологія, філософія, економіка, право);
- гуманітарна (література, журналістика, лінгвістика, педагогіка, психологія);
- мистецтво (музичне, театральне, образотворче);
- інтереси відсутні.

Цю карту заповни по ходу надання відповідей на питання самодіагностики:

Найбільш привабливі характеристики моєї професії 	Ціль:
	Предмет праці:
	Засоби праці:
	Умови організації:
Тип майбутньої професії	
Мої професійні нахили	
Вибрані мною професії	

Мій ціннісно - орієнтаційний портрет

Проранжуй цінності за важливістю для тебе (1 – най значуща, 15 – найменш важлива).

- Активне, діяльне життя
- Здоров'я
- Цікава робота
- Краса природи і мистецтва
- Любов
- Матеріально забезпечене життя
- Наявність хороших та вірних друзів
- Впевненість у собі
- Пізнання (можливість одержання нових знань)
- Свобода як незалежність у діях та вчинках
- Щасливе сімейне життя
- Творчість
- Хороше становище в країні, суспільстві
- Самостійність як незалежність у судженнях та оцінках
- Задоволення (розваги, приємне проведення часу).

Впиши свої цінності, щоб портрет був сформований

Головне в моєму житті

1. _____ 2. _____
- Звичайно, якщо будуть
3. _____ 4. _____
- Прикрашають моє життя
5. _____ 6. _____
- І, звичайно, дуже важливе
7. _____ , хоч воно не найголовніше.
8. _____ 9. _____
10. _____
- було б дуже бажано, однак це дається не всім.
11. _____ 12. _____
13. _____ 14. _____
15. _____

можуть навіть і не бути в моєму житті.

- АРТИСТИЧНИЙ ТИП І ВІДПОВІДНІ ЙОМУ ПРОФЕСІЇ

- Надається перевага види діяльності:
- Художня творчість (живопис, скульптура, фотографія, кіно), створення прикрас, дизайн інтер'єру (костюма, зачіски), композиція, літературна творчість, гра на музичних інструментах, виконавська акторська діяльність, естрада.
- Здібності артистичного типу:
- Уява, креативність, музичні здібності, артистичні здібності, вербально-лінгвістичні здібності, почуття гармонії, смаку.
- Особистісні характеристики і цінності:
- Незалежність, самостійність, нонконформізм, імпульсивність, експресивність, емоційність, чутливість, непрактичність, безладність, інтуїтивність, орієнтованість на цінності краси, естетичність, образність мислення, прагнення до самовираження, демонстративність, оригінальність, відкритість, свобода від умовностей.
- Типові хобі:
- Фотографія, малювання, живопис, відвідування танцювальних і музичних концертів, театрів, музеїв, створення поем, оповідань, художнє колекціонування, гра на музичних інструментах, заняття танцями, співом.
- Бажане оточення (можливі місця роботи):
- Неструктуровані, гнучкі організації, що дають можливість для самовираження (артистичні студії, театри, концерти), організації, навчальні артистичним навичкам (музичні, художні школи, інститути мистецтв), музеї, бібліотеки, галереї, рекламні та дизайнерські фірми.
- Приклади професій:
- Артист, актор, архітектор, бренд-менеджер, візажист, вихователь, вишивальниця, в'язальниця, скульптор, топ-модель, гравер, гувернер, дизайнер, директор музею, диригент, закрійник, мистецтвознавець, ландшафтний дизайнер, кліпмейкер, кондитер, кореспондент, круп'є, манікюрниця, модельєр, музикант, настроювач музичних інструментів, учитель музики, фотограф, кінооператор, художник-оформлювач, художник-графік, офіціант, перукар, художник-карикатурист, співак (співачка, вокаліст), кравець, викладач фітнесу, садівник-декоратор, режисер, реставратор, організатор дозвілля, теле- та радіоведучий, вчитель танців, художник-ілюстратор, швачка, екскурсивод, вчитель початкових класів, веб-дизайнер, ювелір

- ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ТИП І ВІДПОВІДНІ ЙОМУ ПРОФЕСІЇ

- Надається перевага види діяльності:

- Збір інформації, її систематизація, аналіз, виконання складних або абстрактних завдань, вирішення проблем через роздуми, аналіз гіпотез і теорій, незалежна, самостійна робота з опорою на самого себе, виконання наукової чи лабораторної роботи.

- Здібності дослідницького типу:

- Математичні, аналітичні, наукові, схильність до раціонального, логічного мислення, навички письмового викладу думки, раціональність, ерудованість.

- Особистісні якості і цінності:

- Незалежність, самостійність, самомотивація, орієнтованість на задачу, заглибленість в роботу, стриманість, інтроспективне, схильність до аналізу, раціональність, методичність, допитливість, інтелектуальність, оригінальність, ефективність, ерудованість, впевненість в собі.

- Стиль роботи:

- З'ясовує безліч деталей, перш ніж прийти до висновку; хоче з'ясувати причини, які стоять за тим чи іншим явищем; може занадто сфокусуватися на деталях і не бачити проблему цілком, часто ускладнюється висловити свою думку або прийняти рішення без того, щоб заново переглянути інформацію.

- Типові хобі:

- Робота - дослідний тип дуже часто повністю поглинений своєю роботою і працює по багато годин на день; складні види діяльності, які вимагають освоєння багатьох фактів, деталей, принципів (яхтинг, підводне плавання, альпінізм, астрологія...), комп'ютери, оцінка, програмування, обговорення, читання.

- Бажане оточення (можливі місця роботи):

- Організації, що надають свободу в дій, орієнтовані на досягнення; дослідні та проектні фірми; університети; інститути; мінімум спілкування з людьми.

- Приклади професій:

- Агроном, архітектор, бібліотекар, бренд-менеджер, дантист, еколог, економіст (аудитор, аналітик), фармацевт, фельдшер, фізик, фізіолог, геолог,

- КОНВЕНЦІОНАЛЬНИЙ ТИП І ВІДПОВІДНІ ПРОФЕСІЇ

- Надається перевага види діяльності:
- Робота, що вимагає підвищеної уваги до деталей і акуратності; управління офісним обладнанням; ведення картотек; зберігання, систематизація записів, фактів, даних, фінансових книг; написання ділових звітів; підготовка схем, таблиць, діаграм.
- Здібності конвенційного типу:
- Арифметичні, канцелярські, ручна тонка моторика, організованість, пунктуальність, педантичність, акуратність.
- Особистісні якості і цінності:
- Свідомість, завзятість, практичність, чесність, самоконтроль, консервативність, обережність, конформність, ощадливість, зацікавленість в грошах, матеріальне благополуччя. Для ефективного виконання роботи потребує чіткого плану, відмінно відчуває себе при роботі в групі.
- Типові хобі:
- Колекціонування марок, монет, настройка моделей, проекти поліпшення житла, участь в цивільних і громадських організаціях, ігри з ясними і чіткими правилами.
- Бажане оточення (можливі місця роботи):
- Структуровані організації з чітким підпорядкуванням, ієрархією; великі організації, корпорації, банки; бухгалтерські організації; відділи контролю якості (ВТК); архіви; інспекції.
- Приклади професій:
- Страховий агент, адвокат, аудитор, бухгалтер, рахівник, банкір, секретар, економіст, податковий інспектор, архіваріус, бібліотекар, диспетчер, лінгвіст (перекладач, філолог), медсестра, мікробіолог, полісмен, оператор поштового зв'язку, операціоніст ощадбанку (контролер-касир), фармацевт, хімік-технолог, кресляр, коректор, логіст, програміст, стенографіст, супервайзер, електротехнік, товаровознавець, юрист (нотаріус), аудитор, викладач на курсах водіння автомобіля, військовий, web-дизайнер.

- ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ ТИП І ВІДПОВІДНІ ПРОФЕСІЇ

- Надається перевага види діяльності:
- Робота з іншими людьми і організаціями для досягнення організаційних цілей і економічного успіху; фінансово і міжособистісний ризик; участь у змагальній діяльності; продаж; покупка; підприємництво; проведення зборів, конференцій, груп; керівництво організаціями, кампаніями, виборами, презентаціями.
- Здібності підприємницького типу:
- Організаторські, вербальні, ораторські, здатність переконання, керівні та лідерські, соціальні навички і навички міжособистісного взаємодії, схильність до підприємницької діяльності.
- Особистісні якості і цінності:
- Прагнення до влади, до позиції лідера, до високого статусу; амбітність; азартність; змагальність; домінантність; самовпевненість; агресивність; авантюризм, товариськість, комунікабельність; орієнтація на владу, матеріальне благополуччя; оптимістичність; енергійність.
- Типові хобі:
- Членство в клубах, організаціях, партіях; відвідування зборів, конференцій; спортивні змагання в якості глядача чи учасника; багатий відпочинок, розваги; організація вечірок, розваг; політична діяльність.
- Бажане оточення (можливі місця роботи):
- Пости в державних і політичних організаціях з владою, за розпорядженням великими фінансами; промислові фірми; компанії з роздрібною та оптовою торгівлі; агентства з продажу земельних ділянок, будинків, нерухомості; брокерські фірми.
- Приклади професій:
- Комерційний агент, адвокат, бренд-менеджер, дизайнер, кліпмейкер, економіст, фермер, фотограф, головний оператор, дизайнер ландшафту, журналіст, логіст, маркетолог, менеджер з продажу, менеджер по персоналу, мерчендайзер, супервайзер, трансфер-менеджер, турист, дієт-менеджер (факілон), зі зв'язків з громадськістю), підприємець, біржовий брокер, страховий агент, менеджер

- СОЦІАЛЬНИЙ ТИП І ВІДПОВІДНІ ЙОМУ ПРОФЕСІЇ

- Надається перевага види діяльності:
- Робота в групі, з людьми; навчання; пояснення; надання допомоги; консультування; організація групових заходів; ведення дискусій.
- Здібності соціального типу:
- Вербальні (словесно-логічні, мовні); спілкування і взаємодія з людьми; викладацькі; ораторські.
- Особистісні характеристики:
- Гуманістичність, ідеалістичність, етичність, відповідальність, моральність, кооперативність (вміння взаємодіяти), розуміння, тактовність, емоційна теплота, дружність, життєрадісність, оптимістичність.
- Типові хобі:
- Відвідування громадських заходів, зборів; добровільне виконання благодійної та соціальної роботи.
- Бажане оточення (можливі місця роботи):
- Соціальні організації, школи та інші заклади освіти, релігійні організації, установи з відбору персоналу, медичні установи, психіатричні, психотерапевтичні, психологічні консультативні служби, агенції соціального захисту.
- Приклади професій:
- Комерційний агент, адвокат, бібліотекар, економіст, екскурсовод, фотограф, візажист, журналіст, гувернер, кореспондент, круп'є, манікюрниця, маркетолог, масажист, менеджер (з продажу або по роботі з персоналом), мерчендайзер, модельєр, податковий інспектор, оператор поштового зв'язку, операціоніст банку (касир-контролер), перукар, перекладач (гід), піар-менеджер (фахівець зі зв'язків з громадськістю), кравець, викладач фітнесу, ресепшійоніст, фахівець із соціально-культурних заходів (тамада, ді-джей, організатор дозвілля), агент зі страхування, супервайзер, торговий представник, учитель танців, юрист, військовий, учитель, вихователь, офіціант, працівник сфери охорони здоров'я (лікар-терапевт, лікар-педіатр, медсестра, фельдшер), охоронець, соціальний працівник, психолог, секретар-референт, соціальний педагог, стоматолог, теле- та радіоведучий, дільничний інспектор, продавець, профконсультант (фахівець служби зайнятості населення), освітлог

- РЕАЛІСТИЧНИЙ ТИП І ВІДПОВІДНІ ЙОМУ ПРОФЕСІЇ

- Надається перевага видам діяльності:

- Механічні види діяльності; управління машинами, обладнанням, механізмами; використання інструментів, пристосувань, що вимагають точності, спритності, тонкої моторної координації (верстати, набір дантиста, хірургічний скальпель, ювелірні інструменти); будівництво; ремонт; військові види діяльності; конструкторські роботи. Будь-яка робота, яка дає реальний результат, вважає за краще дію й конкретні завдання.

- Здібності реалістичного типу:

- Фізична сила, психомоторні навички, ручна умілість, спритність, механічні здібності, винахідливість, математичні здібності.

- Особистісні якості і цінності:

- Емоційна стабільність, надійність, практичність, ощадливість, завзятість, наполегливість; впевненість в собі; схильність до ризику; цілеспрямованість; скромність; сором'язливість; відвертість; щирість; природність; незалежність; консервативність; схильність до підтримки традиційних цінностей; ригідність (негнучкість), повільне прийняття нових ідей; конформність; роботу виконує без зайвих розмов; працює ретельно, акуратно, систематично; воліє чітку регламентацію роботи; бажає знати, що і коли треба робити; не любить довгих розмов, переговорів, обговорень; орієнтований на сьогоднішній день; любить займатися конкретними об'єктами та їх практичним використанням.

- Типові хобі:

- Реставрація старих механізмів (автомобілі, годинники, фотоапарати); ремонт, конструювання, складання різних пристроїв; будівельні та відновлювальні роботи; фермерство; облаштування дачі, замського будинку; полювання; туризм; фізично небезпечні види спорту.

- Бажане оточення (можливі місця роботи):

- природа; сільська місцевість; організації з жорсткою системою підпорядкування і авторитарності (збройні сили, УВС); фірми, що виробляють конкретні, відчутні продукти; транспорт; інженерні, технічні, енергетичні підприємства.

- Приклади професій:

- Агроном, автомеханік, автослюсар, ландшафтний дизайнер, еколог, електрик, фермер, фрезерувальник, геолог, гравер, штукатур, швачка, муляр, кінолог, коняр, маляр, машиніст, озеленювач, тесля, сантехнік, садівник, слюсар (інструментальник, монтажник, ремонтник), будівельник, столяр, зубний технік, технолог, кухар, токар, картограф, інженер-конструктор, інженер-будівельник, лісничий, пілот, полісмен, ветеринар, водій, охоронець, зварювальник, стоматолог (дантист), інженер.